

том (властью) и наковальной (обществом)» (Дубовік С. В. СМІ постсацьялістичнай Беларусі: пошук новай рацыянальнасці / С. В. Дубовік. Мн.: БДУ, 2003. – С. 15). При этом именно на СМИ выпадает роль посредника, выражающего интересы государства, с одной стороны, и общества – с другой (Воскресенский Ю. Понятие «средства массовой информации». Роль коммуникации и СМИ в политической системе общества // Юрист. – 2005. – № 6. – С. 38). В условиях, когда структуры гражданского общества пребывают в зачаточном, незрелом состоянии, это повышает роль масс-медиа в формировании правосознания граждан, и, в особенности, не осведомленных в праве граждан.

В настоящее время из СМИ человек получает от государства и общества значительную часть той информации, того необходимого познавательного материала, который нужен ему для становления как гражданина. При этом масс-медиа оказывают существенное влияние на формирование правосознания граждан.

Отсюда понятно, что журналисты должны быть компетентными в той отрасли права, к которой принадлежит публикуемая ими информация. Правовая неграмотность, непросвещенность работников СМИ в юридических вопросах – это один из факторов, определяющих правовой нигилизм населения, формирования негативного отношения населения к правоохранительным органам и действующему законодательству. Именно СМИ так или иначе подавая информацию, играют значительную роль в составлении человеком своего мнения о происходящих событиях и окружающей обстановке, особенно если этот человек юридически не грамотен или склонен принимать всё услышанное и увиденное за чистую монету. Таким образом, формирование правовой грамотности журналистов является важным направлением повышения уровня правовой информированности и правовой грамотности населения Украины.

Скуріхін С. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
зав. кафедри військової підготовки, кандидат юридичних наук*

ПРАВОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Особливості й активність процесу правової соціалізації людини пов'язані, разом із іншими чинниками, з її залученням і входженням в ту або іншу професійну групу. На формування особистості впливають характер праці, її предметний зміст, форми колективної організації, суспільна значущість результатів, розширення меж правового регулювання, притаманний їй технологічний процес, можливості для виявлення самостійності, ініціативи.

Вступаючи на військову службу, індивід продовжує соціалізуватися. Процес правової соціалізації військовослужбовця зумовлений специфікою функціонування цього інституту. Об'єктивна необхідність у жорсткому і повному врегулюванні правовими нормами всіх аспектів життя і діяльності збройних сил визначає соціалізаційні процеси в армійському середовищі як правові. До особливостей правової соціалізації військовослужбовців зараховують характерні риси військово-правового і військово-соціального

середовища, в якому здійснюється життєдіяльність індивіда, а саме: ціннісний зміст військової служби, який визначає яскраво виражену військово-професійну спрямованість правової соціалізації; жорсткий характер (по вимогах, змісту, установках, за часом) норм, регулюючих взаємодію військовослужбовців; розвинену правову (знаково-символічну) систему регуляції діяльності; специфічний ціннісно-нормативний характер змісту соціального відбору індивідів для військової служби; соціальний контроль військової служби, що забезпечує суворе наслідування соціальних цінностей і норм; інтеграційний характер інституту військової служби; військово-соціальну організацію, що створюється в рамках інституту військової служби для залучення індивіда до військово-соціальної практики; правовий статус військовослужбовця і відповідні йому ролі; специфіку військової діяльності, що вимагає від військовослужбовця конкретних знань, навичок і умінь правового характеру; тотальний характер соціалізуючої дії служби.

В умовах військової служби часто, відбувається не поступальна соціалізація, а ресоціалізація індивіда, тобто засвоєння нових цінностей, ролей, навичок замість колишніх, недостатньо засвоєних або застарілих. До чинників ресоціалізації в екстремальних умовах (за Ірвінгом Гоффманом) прийнято зараховувати такі: ізоляція (фізична або географічна) від зовнішнього світу; постійне спілкування з одними і тими ж людьми, з якими індивід працює, відпочиває, спить; втрата колишньої ідентифікації, яка відбувається через ритуал переодягання (зміна форми одягу); перейменування, заміна старого імені на «ідентифікаційний номер» (чи, наприклад, військове звання: рядовий, сержант, курсант) й отримання статусу: військовослужбовець, ув'язнений, хворий; зміна старої обстановки на нову, знеособлену; відвикання від старих звичок, звичаїв і звикання до нових; втрата свободи дій.

У процесі правової соціалізації формується особистість військовослужбовця, відбувається його адаптація до нормативних вимог, що визначають умови й особливості військового життя. Адаптація до умов військової служби майбутніх офіцерів Збройних Сил України здійснюється у вищих військових навчальних закладах і у військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України. Особливості правової соціалізації курсантів – майбутніх офіцерів, зумовлені особливостями організації спільної діяльності і спілкування в освітньому, культурному середовищі військових навчальних закладів, що моделюють форми взаємодії у Збройних Силах. Специфічними є й умови для формування особистісних сенсів, що визначають ставлення індивіда до світу, соціальної позиції, правових цінностей, самосвідомості, ціннісно-сміслового ядра світогляду тощо. На цьому етапі правової соціалізації відбуваються орієнтація курсанта у соціальному просторі як військовослужбовця, відбувається його підготовка до служби як офіцера Збройних Сил України. Курсант проходить і засвоює певні правові статуси: учень, підлеглий, днювальний, караульний, командир підрозділу тощо. Засвоєння цих статусів, прийняття військово-правових цінностей як власних сприяє формуванню особливого шару правової культури.

Правова соціалізація курсантів характеризується вимогою цілісного й комплексного засвоєння і відтворення правового, соціально-професійного і культурного досвіду, що забезпечує їм адаптацію до умов мікро- і макросоціуму, що змінюється, іноді з діаметрально протилежними ціннісними орієнтирами і нерідко з прихованою ворожістю.

Після присвоєння курсантові офіцерського звання процес правової соціалізації не припиняється. Військова служба як соціальний інститут соціалізуючи впливає на офіцерський склад. Офіцер включається в нові мікро- і макрогрупи, освоює нові соціальні ролі і правові статуси (командир, начальник, фахівець, інженер, педагог, службова особа караулу та добового наряду тощо).

Уявляється, правова соціалізація офіцера Збройних Сил України має бути спрямованою на: а) адаптацію офіцера до специфічних умов діяльності військової організації, освоєння службово-професійних ролей, засвоєння нормативного регулювання всіх сфер військово-службової діяльності; б) інтеграцію всередині контактної соціальної спільності (взвод, рота, колектив офіцерів військової частини, штабу тощо), визначення свого правового статусу в груповому просторі; в) засвоєння правових норм, цінностей, правових традицій тощо, перетворення їх на внутрішні, інтеріоризовані регулятори правової поведінки всередині соціальної спільності; г) орієнтацію в правовому просторі шляхом формування власної системи ціннісних установок, стратегічних життєвих цілей і засобів їх досягнення у багаторівневій перспективі.

Підсумком правової соціалізації офіцера є формування специфічних особистих якостей, необхідних для повноцінного виконання ним обов'язків, пов'язаних із забезпеченням захисту держави.

Богущий П. П.

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри теорії держави і права, кандидат юридичних наук

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Зміст військової служби утворюють її функціональні чинники, серед яких головним виявляється озброєний захист незалежності держави від зовнішніх посягань, забезпечення оборони держави, недоторканості її кордонів, а також захист суспільства від внутрішніх загроз його існуванню. Зовнішня функція держави – захист суспільства від зовнішніх викликів реалізується виключно через військову службу. Відтак, природа військової служби – у публічній діяльності визначеного кола осіб, які є її суб'єктами, щодо захисту держави, а також – в організаційно-правових формах такої публічної діяльності.

Суб'єктами військової служби є фізичні особи – громадяни України, стан здоров'я яких не перешкоджає виконанню обов'язків військової служби. Такі громадяни повинні відповідати вимогам щодо визначеного законом вікового цензу. Окрім цього, далеко не останню роль відіграє свідоме ставлення до військової служби, що проявляється у власному волевиявленні фізичних осіб – суб'єктів військової служби. Захист держави від посягань на її кордони, захист незалежності держави – справа усього суспільства. Проте громадянське суспільство делегує повноваження щодо реалізації функції захисту держави визначеній групі громадян, які мають певну підготовку і мають здатність реалізувати такі повноваження у практичній діяльності.